

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αθήνα, 8.3.2022

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμό 18/2022

ΑΤΟΜΙΚΗ

Γνωμοδοτών: Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου 2021/0010341/Φ.212043/11.1.2022 έγγραφο της Κεντρικής Διεύθυνσης Ιθαγένειας, της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

Ερώτημα : Επιβαλλόμενες ενέργειες της Διοίκησης και τρόπος συμμόρφωσής της προς απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία ακύρωσε πράξη απορριπτική αιτήσεως πολιτογράφησης αλλογενούς αλλοδαπού, που επικαλείται ψυχική αναπηρία σε ποσοστό άνω του 67%, για παράβαση νόμου, αναπέμποντας την υπόθεση προς τη Διοίκηση και ειδικότερα, οι διατάξεις και η διαδικασία που υποχρεούται να εφαρμόσει αυτή, προκειμένου να κρίνει εκ νέου την αίτηση.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, εισηγούμαι ως ακολούθως:

Ιστορικό

1. Από το ανωτέρω έγγραφο, καθώς και από τα στοιχεία του σχετικού φακέλου και συγκεκριμένα από τη με αριθμό 824/2021 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Τμήμα Δ'), προκύπτει ότι η ερωτώσα υπηρεσία, προκειμένου να προβεί στις ενέργειες αρμοδιότητάς της, υπέβαλε το ανωτέρω ερώτημα και ζήτησε οδηγίες, σχετικά με τις επιβαλλόμενες ενέργειες και τον τρόπο συμμόρφωσης προς την ανωτέρω ακυρωτική απόφαση, κατά το ειδικότερο ερώτημα και τους προβληματισμούς που διατυπώνει. Οι προβληματισμοί της Διοίκησης, κατά το

ερώτημα, αφορούν στον προσδιορισμό των συγκεκριμένων διατάξεων και της διαδικασίας, που πρέπει να τύχουν εφαρμογής, εν όψει α) του ιστορικού, από το οποίο προκύπτει ότι ο ενδιαφερόμενος είναι αλλοδαπός, πολίτης τρίτης χώρας, που επικαλείται ψυχική αναπηρία σε ποσοστό άνω του 67%, β) του ότι, αν και το σκεπτικό της δικαστικής απόφασης αναφέρεται σε «*νομικά δεδομένα της εποχής εκείνης*», εν τούτοις, «*δεν είχε τεθεί σε εφαρμογή η δημοσιευθείσα [σσ: 43109/2019] Κ.Υ.Α., κατά ρητή πρόβλεψή της*» και γ) του ότι «*η ανωτέρω Κ.Υ.Α., ρύθμιζε τις προϋποθέσεις απαλλαγής αιτούντων με ψυχική αναπηρία από την εξακρίβωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων του τροποποιηθέντος άρθρου 5^Α (με το άρθρο 32 ν. 4604/2019) που καθιέρωσε εξέταση γλώσσας επιπέδου Β1 στα προφορικά και Α1 στα γραπτά και ειδική δοκιμασία τεστ για τις λοιπές γνώσεις. Η δε νέα αυτή διάταξη δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή λόγω μη έκδοσης της υπουργικής απόφασης που προβλεπόταν στην παρ. 3 του άρθρου 5^Α.*».

2. Εξ άλλου, με το με αριθμό 2022/495/Φ.212043/3.2.2022 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, διευκρινίζεται ότι α) από 1.4.2021, βάσει του ν. 4735/2020, ισχύει νέο νομικό καθεστώς για τη διακρίβωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών, β) ειδικότερα καταργήθηκαν οι Επιτροπές Πολιτογράφησης και «*οι διατάξεις του άρθρου 32 [προφανώς του ν. 4604/2019] που προέβλεπε τη διαδικασία εξαίρεσης από τη διαδικασία διαπίστωσης των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης προσώπων που τελούν υπό καθεστώς ψυχικής ή σωματικής αναπηρίας*», γ) η κ.υ.α. με αριθ. 43109/7.6.2019 εξεδόθη βάσει της εξουσιοδότησης του άρθρου 32 του ν. 4604/2019, δ) ήδη ο ΚΕΙ δεν προβλέπει δυνατότητα εξαίρεσης ως προς τα ανωτέρω πρόσωπα, ε) «*η παράγραφος 1 του άρθρου 32 του ν. 4604/2019 που τροποποιούσε την παρ. 3 άρθρου 5Α του ΚΕΙ, δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή, διότι ουδέποτε εκδόθηκε η σχετική Υ.Α. που θα ρύθμιζε τις προδιαγραφές της εξέτασης της γλώσσας και της ειδικής δοκιμασίας για τη διακρίβωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων για πολιτογράφηση.*». Με βάση δε τα ανωτέρω, το ερώτημα αφορά στους προβληματισμούς της ερωτώσας υπηρεσίας περί της προσήκουσας διαδικασίας διακρίβωσης της συνδρομής στο πρόσωπο του συγκεκριμένου αλλοδαπού, των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, δεδομένου ότι το ισχύον καθεστώς είναι πλέον διαφορετικό από αυτό που ίσχυε κατά την έκδοση της ακυρωθείσας απορριπτικής απόφασης της Διοίκησης.

3. Με την ανωτέρω δικαστική απόφαση, έγινε δεκτή η από 17.9.2020 έφεση του αλλοδαπού S.M. του A., εξαφανίστηκε η με αριθμό 429/2020 απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών που είχε απορρίψει την από 27.12.2019 αίτηση ακύρωσης αυτού και, στη συνέχεια, έγινε δεκτή η ανωτέρω αίτηση, ακυρώθηκε η με αριθμό 2019/0016732/22.10.2019 πράξη του Υπουργού Εσωτερικών, που είχε απορρίψει την από 20.10.2016 αίτηση πολιτογράφησης του ανωτέρω αλλοδαπού, για παράβαση νόμου και αναπέμφθηκε η υπόθεση στη Διοίκηση *«για νέα νόμιμη κρίση κατά τα εκτιθέμενα στο αιτιολογικό»*.

4. Συγκεκριμένα, η απόφαση αναφέρει στο σκεπτικό της, ως διατάξεις που διέπουν την υπόθεση, αυτές του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (που προστέθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3838/2010), οι οποίες ορίζουν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης, δηλαδή α. επάρκεια γνώσης της Ελληνικής γλώσσας, β. ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και γ. δυνατότητα ενεργού και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας (παρ. 1), περαιτέρω, ότι αρμόδια για να γνωμοδοτήσει περί της συνδρομής των ανωτέρω προϋποθέσεων είναι η Επιτροπή Πολιτογράφησης του άρθρου 12 (παρ. 2), η δε κρίση της αρμόδιας Επιτροπής Πολιτογράφησης στηρίζεται και σε ειδική δοκιμασία (τεστ), που μπορεί αυτή να διεξάγει, για τις προδιαγραφές της οποίας, όπως και για κάθε άλλο θέμα σχετικά με την οργάνωση και το περιεχόμενο της, προβλέπεται η έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης (σκέψη 4 της απόφασης). Ότι *«ενόσω εκκρεμούσε η...διαδικασία πολιτογραφήσεως, η παράγραφος 3 του άρθρου 5Α...τροποποιήθηκε από το άρθρο 32 περιπτ. (1) του ν. 4604/2019...ως εξής:... Το άρ. 32 περίπτ. (4) προσέθεσε και παράγραφο 6 στο αυτό άρ. 5Α, έχουσαν ούτω:... »* (σκέψη 5). Ως προς την έναρξη ισχύος του ν. 4604/2019 και τις μεταβατικές του διατάξεις που αφορούν στις εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης, η απόφαση αναφέρεται στις διατάξεις των άρθρων 49 και 133 του νόμου αυτού (σκέψη 6). Περαιτέρω, αναφέρει ότι *«...κατ'εξουσιοδότησιν της παραγράφου 6 του άρθρου 5Α του Κώδικα εξεδόθη η υπ'αριθμόν 43109/6-7.6.2019»* κ.υ.α (Β'2159), τις κρίσιμες διατάξεις της οποίας παραθέτει (σκέψη 7). Ότι *«...οι προεκτεθείσες ρυθμίσεις του ν. 4604/2019 και της υπό στοιχεία 43109/6-7.6.2019 κοινής αποφάσεως...πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως της αρχής της χρηστής Διοικήσεως. Επί εκκρεμών, δηλαδή, κατά την 31^η Μαΐου 2019 διαδικασιών πολιτογραφήσεως, στις οποίες είχε*

ήδη, σε χρόνο ανύποπτο, τύχει επικλήσεως κάποια πραγματική προϋπόθεση που αναγνωρίζεται ήδη ως περίσταση, δικαιολογούσα την απαλλαγή του ενδιαφερομένου από την διακρίβωση της συνδρομής επί μέρους ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης κατά την παρ. 1 του άρ. 5Α του Κ.Ε.Ι. (όπως ίσχυε ως άνω), οι διατάξεις αυτές, ερμηνευόμενες σε συνδυασμό με την αρχή της χρηστής Διοικήσεως, έχουν την έννοια ότι κωλύεται η Διοίκηση ν'αποφανθεί οριστικώς επί του εκκρεμούς, ως άνω αιτήματος, πολιτογράφησης πριν από την έναρξη και της ουσιαστικής ισχύος της κανονιστικής 43109/6-7.6.2019 κ.υ.α. (Β'2159.)» (σκέψη 10). Ότι «... ο αντίστοιχος λόγος ακυρώσεως, που προβάλλεται με την έφεση, πρέπει κατά τα προεκτεθέντα να γίνει δεκτός ως νομικά και ουσιαστικά βάσιμος. Τούτο δε, διότι το αίτημα του εκκαλούντος/αιτούντος, εκκρεμές εισέτι κατά την 31.5.2019, κατελήφθη από την μεταβατική διάταξη του αρ. 133 ν. 4604/2019, ενώ ο ίδιος σε χρόνο ανύποπτο, προτού δηλ. ψηφισθεί ο νόμος αυτός (και συγκεκριμένα, το αργότερο στις 15 Οκτωβρίου 2018, με τις ενώπιον του Συμβουλίου Ιθαγενείας αντιρρήσεις του), είχε επικαλεσθεί περιστάσεις (ψυχική πάθηση-κατά τα προαναφερθέντα-και τις εντεύθεν συνέπειες), τις οποίες κατ'αρχήν το μεταγενέστερο κανονιστικό καθεστώς αναγνωρίζει ως δικαιολογούσες την απαλλαγή του από την διακρίβωση της συνδρομής επί μέρους ουσιαστικών προϋποθέσεων για την πολιτογράφηση. Ο Υπουργός Εσωτερικών, αντιθέτως, έσπευσε ν'αποφανθεί απορριπτικώς προ της ενάρξεως της ουσιαστικής ισχύος της κ.υ.α. 43109/6-7.6.2019 (Β'2159). Συνεπώς, πρέπει ν'ακυρωθεί η υπ'αριθμόν 2019/0016732/22.10.2019 πράξη του» (σκέψη 12). Τέλος, ότι «... περαιτέρω, η υπόθεση πρέπει ν'αναπεμφθεί στην Διοίκηση για νέα κρίση επί του αιτήματος του εκκαλούντος/αιτούντος, το οποίο καθίσταται εκ νέου εκκρεμές. Δυνάμει δε του ακυρωτικού δεδικασμένου που απορρέει από την παρούσα απόφαση, η υπόθεση επανέρχεται στον χρόνο εκδόσεως της ακυρουμένης πράξεως του Υπουργού Εσωτερικών και κρίνεται με βάση τα νομικά δεδομένα της εποχής εκείνης, όπως αυτά έχουν εκτεθεί σε προηγούμενη σκέψη (παρά την εν τω μεταξύ εκ νέου μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος), ο δε εκκαλών/αιτών έχει την δυνατότητα να προσκομίσει τ'απαιτούμενα δικαιολογητικά τα οποία θα κριθούν κατά την κ.υ.α. 43109/6-7.6.2019 (Β'2159).»(σκέψη 13).

Νομοθετικό πλαίσιο

5. Στην παρ. 5 άρθρου 95 του ισχύοντος **Συντάγματος**, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης».

6. Στα άρθρα **1, 2 και 3**, του κατ' εφαρμογή της ανωτέρω συνταγματικής πρόβλεψης, εκδοθέντος **v. 3068/2002** («Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, εκτέλεση κατά του Δημοσίου κλπ.»-Α', 274), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει...

Άρθρο 2:

1. Η αρμοδιότητα για τη λήψη των προβλεπόμενων στο άρθρο 3 μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ανατίθεται σε τριμελές συμβούλιο: α)...β) του Συμβουλίου της Επικρατείας, αν πρόκειται για αποφάσεις του δικαστηρίου αυτού, γ)...δ)...ε)...

2. Το τριμελές συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του οικείου Δικαστηρίου και δύο μέλη του....3...4...

Άρθρο 3:

1...2. Το τριμελές συμβούλιο μπορεί να ορίσει έναν δικαστή με βαθμό τουλάχιστον εφέτη ή αντίστοιχο, ως εντεταλμένο για να διατυπώνει και αυτεπαγγέλτως γνώμη και να παρέχει την αναγκαία συνδρομή, ως προς τον ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση, στην αρχή που υποχρεούται σε συμμόρφωση. Η υπόχρεη προς συμμόρφωση διοικητική αρχή μπορεί πάντοτε να ζητεί από τον

εντεταλμένο δικαστή οδηγίες για τον προσήκοντα τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση. 3...8...».

7. Στο άρθρο **50** του **π.δ. 18/1989** («Κωδικοποίηση νόμων για το ΣΤΕ»- Α΄, 8), ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη. 2...3...

4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσής τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται ανάλογα με κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου, ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό. Ο παραβάτης, εκτός από τη δίωξη κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα, υπέχει και προσωπική ευθύνη για αποζημίωση.

5. Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν μεταξύ των διαδίκων δεδικασμένο που ισχύει και σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο.».

8. Στις κατωτέρω διατάξεις του άρθρου **5Α** του **ν. 3284/2004** «Περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας» (Α΄217), που προστέθηκε με το άρθρο **3** του **ν. 3838/2010**, ορίζονται τα ακόλουθα.

«Άρθρο 5Α

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του προηγούμενου άρθρου:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την Ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας. Για τη διακρίβωση της ομαλής ένταξης του αιτούντος στην Ελληνική κοινωνία συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η εξοικείωση με την Ελληνική ιστορία και τον Ελληνικό πολιτισμό, η επαγγελματική και εν γένει οικονομική δραστηριότητα του, τυχόν δημόσιες ή κοινωφελείς δραστηριότητες του, ενδεχόμενη φοίτηση του σε

ελληνικούς εκπαιδευτικούς φορείς, η συμμετοχή του σε κοινωνικές οργανώσεις ή συλλογικούς φορείς μέλη των οποίων είναι Έλληνες πολίτες, τυχόν συγγενικός του δεσμός και εξ αγχιστείας με Έλληνα πολίτη, η εκ μέρους του σταθερή εκπλήρωση των φορολογικών του υποχρεώσεων, καθώς και των υποχρεώσεων του προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, η κατά κυριότητα κτήση ακινήτου για κατοικία και η εν γένει περιουσιακή του κατάσταση.

γ. Να έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της Χώρας, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες τη διέπουν. Για τη δυνατότητα συμμετοχής στην πολιτική ζωή συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η επαρκής εξοικείωση με τους θεσμούς του πολιτεύματος της Ελληνικής Δημοκρατίας και την πολιτική ζωή της Χώρας και η βασική γνώση της Ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ιδίως της σύγχρονης. Ειδική βαρύτητα στην εκτίμηση περί υιοθέτησης της Ελληνικής πολιτικής ταυτότητας έχουν η συμμετοχή σε συλλογικούς φορείς, πολιτικές ενώσεις ή σωματεία όπου συμμετέχουν και Έλληνες πολίτες, καθώς και η προηγούμενη συμμετοχή στις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο γνωμοδοτεί η Επιτροπή Πολιτογράφησης, η οποία συνιστάται με το άρθρο 12.

3. Για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο η κρίση της αρμόδιας Επιτροπής Πολιτογράφησης στηρίζεται και σε ειδική δοκιμασία (τεστ), που η Επιτροπή μπορεί να διεξάγει. Οι προδιαγραφές της ειδικής δοκιμασίας και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την οργάνωση και το περιεχόμενό της ρυθμίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργών...».

9. Με τις διατάξεις του Δεύτερου Μέρους (άρθρα 31-49) του **ν. 4604/2019** (Α'50) επήλθαν εκτεταμένες τροποποιήσεις στον ν. 3284/2004 (ΚΕΙ), συγκεκριμένα δε, στις διατάξεις του άρθρου **5Α** του ΚΕΙ, επήλθαν τροποποιήσεις, δυνάμει του άρθρου **32** του ανωτέρω ν. 4604/2019, με χρόνο έναρξης ισχύος, κατ'άρθρο **49** αυτού, από 31.5.2019 και στο ίδιο άρθρο ορίσθηκε ότι «εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης κατά την έναρξη ισχύος των διατάξεων αυτών εξετάζονται, σύμφωνα με το περιεχόμενο του παρόντος, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις», ως εξής:

« Άρθρο 32

Τροποποιήσεις του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

Στο άρθρο 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας,...επέρχονται οι εξής τροποποιήσεις:

«1. Η παράγραφος 3, αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Για τη διακρίβωση της συνδρομής της ουσιαστικής προϋπόθεσης της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 (επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας) η αρμόδια Επιτροπή Πολιτογράφησης στηρίζεται σε εξέταση γλώσσας, που αυτή διεξάγει, επιπέδου B1 για την κατανόηση και παραγωγή του προφορικού λόγου και την κατανόηση του γραπτού λόγου και A1 για εφήβους και ενήλικους για την παραγωγή του γραπτού λόγου, σύμφωνα με τα οριζόμενα πρότυπα του κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τις γλώσσες (ΚΕΠΑ-CEFR).

Για τη διακρίβωση της συνδρομής επί μέρους ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1, και συγκεκριμένα της εξοικείωσης του αιτούντος με την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό, τους θεσμούς του πολιτεύματος της ελληνικής δημοκρατίας, την πολιτική ζωή της Χώρας, καθώς και της βασικής γνώσης της ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ιδίως της σύγχρονης, η κρίση της αρμόδιας Επιτροπής Πολιτογράφησης στηρίζεται σε ειδική δοκιμασία (τεστ), που αυτή διεξάγει. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ρυθμίζονται οι προδιαγραφές της εξέτασης της γλώσσας και της ειδικής δοκιμασίας και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την οργάνωση και το περιεχόμενό τους. 2...3...

4. Προστίθεται παράγραφος 6 ως εξής:

«6. Όσοι έχουν πιστοποιημένη από αρμόδιο δημόσιο φορέα ψυχική αναπηρία σε ποσοστό ίσο και άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%), μπορούν να απαλλάσσονται από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1, εφόσον προσκομίζεται ειδική ιατρική γνωμάτευση από αρμόδιο δημόσιο φορέα, η οποία συνδέεται αιτιωδώς με την αδυναμία πλήρωσής τους.

Όσοι έχουν πιστοποιημένη από αρμόδιο δημόσιο φορέα σωματική αναπηρία σε ποσοστό ίσο και άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%) μπορούν να απαλλάσσονται από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1, εφόσον προσκομίζεται ειδική ιατρική

γνωμάτευση από αρμόδιο δημόσιο φορέα, η οποία συνδέεται αιτιωδώς με την αδυναμία πλήρωσής τους λόγω συνοδών ψυχικών διαταραχών.

Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας ρυθμίζεται η ειδικότερη διαδικασία εκτίμησης της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων στο πρόσωπο των ατόμων αυτών, οι περιπτώσεις απαλλαγής από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1, οι προδιαγραφές της εξέτασης γλώσσας και της ειδικής δοκιμασίας (τεστ) εφόσον δεν απαλλάσσονται, καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη διαδικασία πολιτογράφησης τους.».

10. Δυνάμει της παρ. 6 άρθρου 5Α του ΚΕΙ, που προστέθηκε με την παρ. 4 άρθρου 32 του ν. 4604/2019, εκδόθηκε η με αριθμό **43109/6-7.6.2019** (Β'2159) απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας («Κοινή υπουργική απόφαση βάσει της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 32 παρ. 4 του ν. 4604/2019 (Α' 50)»), η οποία ορίζει τα ακόλουθα.

«1. Δικαίωμα απαλλαγής από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας έχουν άτομα με πιστοποιημένη ψυχική αναπηρία ή και σωματική αναπηρία με συνοδές ψυχικές διαταραχές σε ποσοστό ίσο και άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%), αποδεικνυόμενη με πιστοποιητικό που χορηγείται από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας, εφόσον κατά την υποβολή του αιτήματος προσκομίζουν συμπληρωμένη την Ειδική Ιατρική Γνωμάτευση (ΕΙΓ) που ορίζεται στην παρούσα. Η ΕΙΓ συμπληρώνεται από ιατρό ειδικότητας Ψυχιατρικής μονάδων του Ε.Σ.Υ. και πιστοποιεί αιτιωδώς την αδυναμία των ενδιαφερομένων να συμμετάσχουν σε μέρος ή στο σύνολο της προβλεπόμενης διαδικασίας.

2. Η Ειδική Ιατρική Γνωμάτευση (ΕΙΓ) θεμελιώνει αίτημα απαλλαγής: α) από την εξέταση επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας (κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου καθώς και κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου) και β) από την ειδική δοκιμασία (τεστ) με την οποία διακριβώνεται η εξοικείωση του αιτούντος με την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό, τους θεσμούς του πολιτεύματος της ελληνικής δημοκρατίας, την πολιτική ζωή της χώρας, καθώς και η βασική γνώση της ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ιδίως της σύγχρονης.

Η γνωμάτευση θα πρέπει να συμπληρωθεί από ιατρό του Ε.Σ.Υ. που μπορεί να παράσχει γνώμη για την ψυχιατρική κατάσταση του αιτούντος. Η γνωμάτευση μπορεί να συμπληρωθεί χειρόγραφα ή ηλεκτρονικά. Σε αυτήν περιγράφονται η πάθηση του αιτούντος, ο τρόπος που αυτή επιδρά στην καθημερινότητά του, πώς αυτή τον εμποδίζει από την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, από την απόκτηση γνώσεων ή και τη μελέτη των ως άνω στοιχείων ένταξης, πώς αυτή η πάθηση εμποδίζει την παρουσία του στη διαδικασία εξέτασης, τεκμαίροντας ότι οι χώροι των εξετάσεων θα πρέπει να είναι προσβάσιμοι σε άτομα με κινητικά προβλήματα, αν υπάρχει ενδεχόμενο βελτίωσης αυτής της πάθησης ώστε μέσα στα επόμενα δύο χρόνια να καταστεί δυνατή η παρουσία του στις απαιτούμενες εξετάσεις, με βάση ποια αποτελέσματα διαγνωστικών δοκιμασιών προέκυψε η ιατρική γνωμάτευση, αν υπάρχει προηγούμενη ενασχόληση του γνωματεύοντος ιατρού με τη συγκεκριμένη πάθηση, και τέλος, το συμπέρασμα του ιατρού ως προς το αν με βάση τα αποτελέσματα των διαγνωστικών δοκιμασιών στις οποίες υπεβλήθη ο αιτών θα πρέπει να απαλλαγεί πλήρως ή μερικώς από την προβλεπόμενη διαδικασία εξέτασης της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων για πολιτογράφηση.

3. Σε περιπτώσεις όπου η αρμόδια υπηρεσία ιθαγένειας, μετά την παραπομπή σε αυτήν του φακέλου του αιτούντος με Ειδική Ιατρική Γνωμάτευση, κρίνει αιτιολογημένα ότι η ΕΙΓ δεν πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 και για το λόγο αυτό αποτυγχάνει να πιστοποιήσει αιτιωδώς την αδυναμία του ενδιαφερόμενου να συμμετάσχει σε μέρος ή στο σύνολο της προβλεπόμενης διαδικασίας, δύναται να ζητήσει άπαξ την προσκόμιση νέας ΕΙΓ από διαφορετικό ιατρό ειδικότητας Ψυχιατρικής διαφορετικής ή ίδιας μονάδας του Ε.Σ.Υ. από αυτόν από τον οποίο προσκομίστηκε η πρώτη αμφισβητούμενη ΕΙΓ.

4. Σε περιπτώσεις μερικής απαλλαγής η αρμόδια Επιτροπή Πολιτογράφησης για τη διακρίβωση της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων για πολιτογράφηση διενεργεί κατάλληλα διαμορφωμένη εξέταση γλώσσας καθώς και κατάλληλα διαμορφωμένη ειδική δοκιμασία (τεστ) σύμφωνα με την εκτίμηση της ΕΙΓ ως προς τη συνδρομή τους και συγκεκριμένα όπως προκύπτει από τα σημεία 3, 4 και 9 αυτής.

5. Προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παρούσης στο Παράρτημα που ακολουθεί υπόδειγμα της Ειδικής Ιατρικής Γνωμάτευσης (ΕΙΓ).

6. Έναρξη ισχύος από 1 Νοεμβρίου 2019.».

Στα δε σημεία 3,4 και 9 της προσαρτημένης ΕΙΓ, αναφέρεται:

«3. Πώς αυτή η πάθηση το εμποδίζει από την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας; Σημειώνεται ότι στην εξέταση ελληνικής γλώσσας ζητείται η κατανόηση και παραγωγή του προφορικού ή και του γραπτού λόγου. Αν κρίνετε ότι ο αιτών μπορεί να αποκτήσει γνώσεις ελληνικής γλώσσας παρακαλώ σημειώστε το.

4. Πώς αυτή η πάθηση εμποδίζει από την απόκτηση γνώσεων ή και τη μελέτη των υπό εξέταση στοιχείων ένταξης, όπως αναφέρονται στο σημείο Β της παρούσας; Αν κρίνετε ότι ο αιτών μπορεί να αποκτήσει γνώσεις των υπό εξέταση στοιχείων παρακαλώ σημειώστε το.

9. Με βάση τα αποτελέσματα των διαγνωστικών δοκιμασιών στις οποίες υπεβλήθη το ανωτέρω πρόσωπο, θεωρείτε ότι πρέπει να απαλλαγεί πλήρως ή μερικώς από τις εξετάσεις της ειδικής δοκιμασίας (τεστ);».

11. Με τις διατάξεις του Μέρους Α΄, Κεφαλαίου Δ΄ (άρθρα 36-40) του ν. **4674/2020** (Α΄53), επήλθαν, εκ νέου, τροποποιήσεις στον ΚΕΙ, στο δε άρθρο **39** του νόμου αυτού ορίσθηκε ότι: «Αναστέλλεται η ισχύς του άρθρου 32 του ν. 4604/2019, καθώς και κάθε κανονιστικής πράξης που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού, για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος».

12. Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 1-19) του ν. του ν. **4735/2020** («Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας,....και άλλες διατάξεις»-Α΄197), επήλθαν, εκ νέου, εκτεταμένες τροποποιήσεις στο ν. 3284/2004 (ΚΕΙ). Ειδικότερα, με τα άρθρα **3** και **6** αυτού, αντικαταστάθηκαν τα άρθρα **5Α** και **7** του ΚΕΙ, αντιστοίχως και με το άρθρο **18**, θεσπίστηκαν μεταβατικές διατάξεις, ως εξής:

«Άρθρο 3

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης - Τροποποίηση του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

Το άρθρο 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004, Α΄ 217), όπως προστέθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3838/2010 (Α΄ 49) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 32 του ν. 4604/2019 (Α΄ 50), αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 5Α

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης και εξουσιοδοτική διάταξη

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του άρθρου 5:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική ιστορία και γεωγραφία, τον ελληνικό πολιτισμό και τις συνήθειες του ελληνικού λαού, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας.

γ. Να έχει την ικανότητα να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της Χώρας, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές που τη διέπουν.

δ. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας, έχοντας την καταστήσει συνεχές κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων.

Για τη διακρίβωση της οικονομικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη η ύπαρξη σταθερής εργασίας στη Χώρα και η εν γένει οικονομική του δραστηριότητα, αλλά και η διαρκής εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων του απέναντι στην Πολιτεία. Για τη διακρίβωση της κοινωνικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη ιδίως η διαμόρφωση συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, η εξοικείωση του με τα ήθη και έθιμα της ελληνικής κοινωνίας, η συμμετοχή του σε εθελοντικές δραστηριότητες, αθλητικές ομάδες, δραστηριότητες του δήμου και εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται τα ειδικότερα στοιχεία που αποτελούν τεκμήρια οικονομικής και κοινωνικής ένταξης του αιτούντος για την εξεταζόμενη, κατά περίπτωση, χρονική περίοδο.

Άρθρο 6

Διαδικασία πολιτογράφησης - Τροποποίηση του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

Το άρθρο 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του ν. 3838/2010 και το άρθρο 34 του ν. 4604/2019, αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 7

Διαδικασία πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας καλείται να συμμετάσχει σε γραπτή δοκιμασία, προκειμένου να πιστοποιηθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α. Προϋπόθεση συμμετοχής στη γραπτή δοκιμασία αποτελεί η καταβολή εξέταστρου ύψους εκατόν πενήντα (150) ευρώ. Για την πιστοποίηση αυτή, ο αλλοδαπός οφείλει να ανταποκριθεί επιτυχώς σε εξετάσεις ελληνικής γλώσσας επιπέδου ανάλογου του Β1 στην κατανόηση και παραγωγή του προφορικού και του γραπτού λόγου, καθώς και σε εξέταση γνώσεων στοιχείων ελληνικής ιστορίας και γεωγραφίας, ελληνικού πολιτισμού και θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας....

2. Η συμμετοχή στις εξετάσεις θεωρείται επιτυχής, όταν ο υποψήφιος συγκεντρώσει το εβδομήντα τοις εκατό (70%) της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας τόσο κατά την εξέταση της γλώσσας, όσο και κατά την εξέταση των λοιπών ενοτήτων της παρ. 1...

3. Για τους αιτούντες την ελληνική ιθαγένεια που έχουν υπερβεί το 62ο έτος της ηλικίας, για όσους έχουν πιστοποιηθεί με σωματική αναπηρία άνω του 67% από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), καθώς και για όσους αδυνατούν να συμμετάσχουν σε γραπτή δοκιμασία λόγω διαγνωσμένης, από τις αρμόδιες μονάδες διάγνωσης και έκθεσης πιστοποιητικών μαθησιακών δυσκολιών του Υπουργείου Υγείας, οποιασδήποτε μορφής μαθησιακής δυσκολίας, η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α πιστοποιείται με προφορική δοκιμασία ενώπιον Ειδικής Τριμελούς Επιτροπής Εξετάσεων, η οποία αποτελείται από έναν (1) υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας, ως Πρόεδρο, και δύο (2) εκπαιδευτικούς της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές τους. 4...

5. Η αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας, μετά από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης με τα προβλεπόμενα από τον νόμο δικαιολογητικά, ελέγχει την πληρότητα του φακέλου, καθώς και τη συνδρομή ή μη των τυπικών προϋποθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 5 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.... Αν οι οριζόμενες τυπικές προϋποθέσεις δεν πληρούνται, ο προϊστάμενος της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας απορρίπτει την αίτηση....

6. Η Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας στο πλαίσιο διερεύνησης της συνδρομής των προϋποθέσεων των περ. γ' και δ' του άρθρου 5Α, καλεί τον αιτούντα σε συνέντευξη, προκειμένου να διαπιστωθούν η επαρκής ένταξή του στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας και η δυνατότητα συμμετοχής του ως πολίτη σε αυτήν. Η κλήση του αλλοδαπού γίνεται με επί αποδείξει αλληλογραφία. Μη εμφάνισή του δικαιολογείται μόνο για λόγους αντικειμενικής αδυναμίας. Αν η κλήση του αλλοδαπού για τη συνέντευξη επιστρέψει ανεπίδοτη δύο φορές ή αν αδικαιολόγητα ο αλλοδαπός δεν εμφανισθεί σ' αυτήν, η αίτηση πολιτογράφησης απορρίπτεται από τον προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας.

7. Η συνέντευξη, πρακτικό της οποίας διατηρείται στον φάκελο του αιτούντος με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτουν ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ ΕΚ, καθώς και ο ν. 4624/2019 (Α΄ 137) διενεργείται από τρεις (3) υπαλλήλους κατηγορίας Π.Ε ή Τ.Ε. της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας, με τουλάχιστον πενταετή εμπειρία ως εισηγητές, μετά από την ολοκλήρωση της οποίας διενεργείται η συνολική αξιολόγηση του αιτούντος και συντάσσεται αιτιολογημένη εισήγηση για την αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος πολιτογράφησης. Η απόρριψη της αίτησης προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Διοικητικού Εφετείου. 8...9...

10. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας καθορίζονται:

- α) η διαμόρφωση και η τήρηση της τράπεζας θεμάτων, καθώς και οι όροι δημοσιότητάς της,
- β) η διαδικασία, ο τόπος και ο χρόνος υποβολής της αίτησης, καθώς και οι προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις για την απόκτηση του πιστοποιητικού επάρκειας γνώσεων για πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π.),
- γ) ο τόπος και ο χρόνος διενέργειας των εξετάσεων,
- δ) η πιστοποίηση ειδικών εξεταστικών κέντρων για τη διενέργεια των εξετάσεων,
- ε) οι προδιαγραφές εξέτασης για ειδικές κατηγορίες αιτούντων, καθώς και κάθε άλλο ειδικότερο θέμα σχετικό με την οργάνωση και το περιεχόμενο των εξετάσεων,
- στ) τα θέματα συγκρότησης και λειτουργίας των ατομικών και συλλογικών οργάνων για την οργάνωση και τη διεξαγωγή των εξετάσεων, ύστερα από εισήγηση της επιστημονικής επιτροπής της περ. β΄ της παρ. 12. 11....

12. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας συστήνονται:

- α) Η οργανωτική επιτροπή...β) Η επιστημονική επιτροπή...13...14...

15. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας καθορίζονται όλες οι λεπτομέρειες που αφορούν στον τρόπο διεξαγωγής της προφορικής συνέντευξης της παρ. 6 του άρθρου 6.

Άρθρο 18

1. Η ισχύς των άρθρων 5Α, 6 και 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αντικαθίστανται με τα άρθρα 3, 5 και 6 του παρόντος, αρχίζει από την 1η.4.2021. Έως την 31η.3.2021, οι επιτροπές πολιτογράφησης του άρθρου 12 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας καλούν σε εξέταση τους αλλογενείς αλλοδαπούς των οποίων οι σχετικές αιτήσεις εκκρεμούν στις αρμόδιες υπηρεσίες.

2. Εκκρεμείς, κατά την έναρξη ισχύος των ανωτέρω διατάξεων, αιτήσεις πολιτογράφησης για τις οποίες δεν έχουν γνωμοδοτήσει οι αρμόδιες Επιτροπές

Πολιτογράφησης εξετάζονται σύμφωνα με τη νέα διαδικασία χωρίς την υποχρέωση καταβολής εξέταστρου από τους αιτούντες αποκλειστικά για την πρώτη φορά συμμετοχής τους στις εξετάσεις. Στη περίπτωση αυτή, η εξέταση της αίτησης συνεχίζεται μετά από την προσκόμιση Π.Ε.Γ.Π. και ακολουθείται ως προς τη συνδρομή των λοιπών προϋποθέσεων η διαδικασία που προβλέπεται στις παρ. 5, 6 και 7 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.».

13. Ήδη, με τις διατάξεις του Μέρους Β΄, Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 36-39) του **ν. 4873/2021** («Προστασία του εθελοντισμού, ... και λοιπές διατάξεις» - Α' 248/16.12.2021), με έναρξη ισχύος των κρίσιμων διατάξεων στις 26.12.2021 (κατά συνδυασμό των άρθρων 75 του νόμου αυτού και 103 Εισ.ΝΑΚ -βλππ. και σχετική αναφορά στην Έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής, υπό άρθ. 54), επήλθαν, εκ νέου, τροποποιήσεις στον ΚΕΙ. Ειδικότερα, με τα άρθρα **36** και **38** του νόμου αυτού, επήλθαν τροποποιήσεις στα άρθρα 5Α και 7 του ΚΕΙ, αντιστοίχως, ως εξής:

« Άρθρο 36

Κατάργηση μίας εκ των προϋποθέσεων πολιτογράφησης - Τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004)

Η περ. γ` της παρ. 1 του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004, Α` 217), περί της ικανότητας ενεργού και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή της Χώρας του αλλοδαπού που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση, καταργείται και η παρ. 1 διαμορφώνεται ως εξής:

«1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του άρθρου 5:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική ιστορία και γεωγραφία, τον ελληνικό πολιτισμό και τις συνήθειες του ελληνικού λαού, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας.

γ. (Καταργείται).

δ. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας, έχοντας την καταστήσει συνεχές κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων.

Για τη διακρίβωση της οικονομικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη η ύπαρξη σταθερής εργασίας στη Χώρα και η εν γένει οικονομική του δραστηριότητα, αλλά και η διαρκής εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων

του απέναντι στην Πολιτεία. Για τη διακρίβωση της κοινωνικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη ιδίως η διαμόρφωση συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, η εξοικείωση του με τα ήθη και έθιμα της ελληνικής κοινωνίας, η συμμετοχή του σε εθελοντικές δραστηριότητες, αθλητικές ομάδες, δραστηριότητες του δήμου και εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Άρθρο 38

Προϋποθέσεις και διαδικασία πολιτογράφησης -Αντικατάσταση των παρ. 6, 8 και 9 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004).

Οι παρ. 6, 8 και 9 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004, Α` 217), αντικαθίστανται ως εξής:

«6. Ο εισηγητής του φακέλου συντάσσει ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με τη συνδρομή των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης. Ειδικότερα, με βάση όλα τα στοιχεία και τα δικαιολογητικά που συμπεριλαμβάνονται στον φάκελο, ο εισηγητής με το ενημερωτικό σημείωμα αφενός εισηγείται αιτιολογημένα για την αποδοχή ή απόρριψη της αίτησης πολιτογράφησης, αφετέρου προωθεί για υπογραφή το σχέδιο της σχετικής απόφασης αποδοχής ή απόρριψης της αίτησης πολιτογράφησης στον Προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας. Σε περίπτωση αμφιβολιών ως προς τη συνδρομή ή μη της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης, ο αιτών καλείται σε συνέντευξη κατ` εφαρμογή της παρ. 7, προκειμένου να διαπιστωθεί με ακρίβεια ο βαθμός της οικονομικής και κοινωνικής του ένταξης στη Χώρα. Η κλήση του αλλοδαπού γίνεται με επί αποδείξει αλληλογραφία. Αν η κλήση αυτή επιστρέψει ανεπίδοτη δύο (2) φορές ή αν ο αλλοδαπός, χωρίς να συντρέχουν λόγοι αντικειμενικής αδυναμίας, δεν εμφανιστεί στη συνέντευξη, η αίτηση πολιτογράφησης απορρίπτεται από τον Προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας.»

«8. Οι ομογενείς αλλοδαποί...»

«9. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται σε όλες τις αιτήσεις πολιτογράφησης που εκκρεμούν πριν από την έναρξη ισχύος του.».

14. Κατ'επίκληση, μεταξύ άλλων και των διατάξεων των άρθρων 7 παρ. 7, 15 του ΚΕΙ, όπως τροποποιήθηκαν με το ν. 4735/2020, 36 και 38 του ν. 4873/2021 και των τροποποιήσεων που επήλθαν στον ΚΕΙ με αυτές, εκδόθηκε η με αριθμό **738/7.1.2022** απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών («Τροποποίηση της υπ' αρ. 64871/7-9-2021 απόφασης «Καθορισμός του τρόπου διεξαγωγής της προφορικής συνέντευξης της παρ. 6 του άρθρου 7 του

Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας»-B'121), στην οποία διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« Άρθρο 1 ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΡΙΜΕΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

1. Η συνδρομή της δ' ουσιαστικής προϋπόθεσης πολιτογράφησης της παρ. 1 του άρθρου 5Α του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας στο πρόσωπο του αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια εξακριβώνεται με βάση όλα τα στοιχεία και τα δικαιολογητικά που συμπεριλαμβάνονται στον φάκελο του. Σε περίπτωση αμφιβολιών ως προς τη συνδρομή ή μη της ανωτέρω ουσιαστικής προϋπόθεσης ο αιτών καλείται σε συνέντευξη κατ' εφαρμογή της παρ. 7, προκειμένου να διαπιστωθεί με ακρίβεια ο βαθμός της οικονομικής και κοινωνικής του ένταξης στη χώρα μέσω της προφορικής του συνέντευξης που πραγματοποιείται στην έδρα ή στο Τμήμα της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας από τριμελείς ομάδες υπαλλήλων. Στις τριμελείς αυτές ομάδες συμμετέχουν κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 7 του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως ισχύει, υπάλληλοι της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ με πενταετή τουλάχιστον εμπειρία σε θέματα ιθαγένειας.

2. Κάθε τριμελής ομάδα συγκροτείται από δύο υπαλλήλους που ανήκουν στη Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας (Έδρα ή Τμήμα) η οποία τηρεί τον φάκελο και έναν υπάλληλο που υπάγεται σε άλλη Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας ή στην Κεντρική Διεύθυνση Ιθαγένειας, ο οποίος θα συμμετέχει στην διενέργεια της συνέντευξης μέσω τηλεδιάσκεψης. 3...4...5...

Άρθρο 2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ...

Άρθρο 3 ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπηρεσία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας που έχει την αρμοδιότητα εξέτασης της αίτησης πολιτογράφησης, μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης των τυπικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης και της συγκέντρωσης όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών με βάση τα οποία δεν προκύπτει αν ο αιτών έχει επαρκώς ή μη ενταχθεί στην οικονομική ή κοινωνική ζωή και ιδίως αν έχει καταστήσει τη χώρα συνεχές κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων, καλεί σε συνέντευξη τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό στέλνοντας του πρόσκληση με απόδειξη, κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 7 του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας. 2...

3. Για όσους έχουν αιτηθεί την ελληνική ιθαγένεια και ανήκουν στην κατηγορία των ατόμων με σωματική αναπηρία πρέπει με μέριμνα της υπηρεσίας να διασφαλίζεται

η ασφαλής πρόσβαση τους στον χώρο της συνέντευξης και να λαμβάνεται κάθε πρόσφορο μέτρο για την διευκόλυνση της επικοινωνίας τους εξασφαλίζοντας ειδικότερα σε περιπτώσεις ατόμων με προβλήματα ακοής την ύπαρξη διερμηνείας της νοηματικής γλώσσας. 4...

Άρθρο 4 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ...

Άρθρο 5 ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΟΜΑΔΑΣ

1. Στη συνέχεια τα μέλη της ομάδας με βάση το περιεχόμενο της συνέντευξης και μετά από εξέταση όλων των επιμέρους στοιχείων που συνιστούν τεκμήρια οικονομικής και κοινωνικής ένταξης εισηγούνται αιτιολογημένα (ομόφωνα ή κατά πλειοψηφία) σχετικά με την εξακρίβωση ή μη της δ' ουσιαστικής προϋπόθεσης πολιτογράφησης. Το πρακτικό της συνεδρίασης ολοκληρώνεται με την υπογραφή του από τα μέλη της ομάδας.

2. Ο φάκελος της υπόθεσης που συμπεριλαμβάνει το αρχικό ενημερωτικό σημείωμα της υπηρεσίας για την εκπλήρωση των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης μαζί με το πρακτικό της συνέντευξης που εμπεριέχει την εισήγηση της τριμελούς ομάδας, διαβιβάζεται στον εισηγητή προκειμένου να συνταχθεί το σχέδιο αποδοχής ή απόρριψης της αίτησης πολιτογράφησης.

Άρθρο 6 ΤΗΡΗΣΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ...

Στο τέλος της ανωτέρω απόφασης και μετά τις οριζόμενες τροποποιήσεις, ορίζεται ότι : «Από την ισχύ της παρούσας καταργείται η υπ'αρ. 64871/7.9.2021 (Β'4239) προγενέστερη όμοια απόφαση.».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ'αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας, συνάγονται τα ακόλουθα.

15. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 1 του ν. 3068/2002 και 50 παρ. 1,4,5 του π.δ. 18/1989, προκύπτει ότι η ακυρωτική απόφαση, εξαφανίζει έναντι όλων την πράξη, κατά το μέρος που ακυρώθηκε, ισχύει από τη δημοσίευσή της, ανατρέχει στο χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης, ώστε η τελευταία να θεωρείται ως μηδέποτε εκδοθείσα και επαναφέρεται

αυτοδικαίως η πραγματική και νομική κατάσταση, που υπήρχε κατά τον χρόνο της έκδοσης ή της συντέλεσής της, χωρίς να είναι απαραίτητη η τυπική ανάκληση της ακυρωθείσας πράξης (Επ. Σπηλιωτόπουλου, Εγχ. Διοικ. Δικαίου, έκδ. 11η, αριθ. 567, Ολ. ΣτΕ 441/2001, ΣτΕ 2615/2015, 2898/2014, 3433/2010, 4690/1983, Ολ. ΝΣΚ 22/2016, ΝΣΚ 4/2021, 142/2020, 279/2016, 64/2015, 41/2012, 149/2007, 481/2006).

16. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των ιδίων, ως άνω, διατάξεων, προκύπτει ότι η Διοίκηση, κατ' εφαρμογή των, καθιερωμένων από το Σύνταγμα, αρχών του κράτους δικαίου, της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και της προστασίας των διοικουμένων, έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται απροφασίστως και χωρίς οποιαδήποτε καθυστέρηση προς τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων και τους όρους που θέτει η κάθε απόφαση, ενώ η συμμόρφωση προς τις αποφάσεις αποτελεί έννοια διαφορετική και μάλιστα ευρύτερη της εκτέλεσης αυτών (βλ. και Εισηγ. Έκθεση του ν. 3068/2002, Ν. Χατζητζανή, Η κατά το ν. 3068/2002 συμμόρφωσης της Διοικήσεως προς τας δικαστικές αποφάσεις, σε Διδικ. 2003, 563 επ., ΝΣΚ 4/2021, 64/2015, 323/2004). Στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η Διοίκηση πρέπει, όχι μόνο να θεωρήσει ανίσχυρη και μη υφιστάμενη νομικώς τη διοικητική πράξη που ακυρώθηκε, αλλά και να προβεί με θετικές ενέργειες στην αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που, τυχόν, δημιουργήθηκε στο μεταξύ βάσει της ακυρωθείσας πράξης, ανακαλούσα ή τροποποιούσα τις σχετικές, εκδοθείσες εν τω μεταξύ (στο χρόνο ισχύος του τεκμηρίου νομιμότητας της ακυρωθείσας), πράξεις ή εκδίδουσα άλλες με αναδρομική ισχύ, για να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία θα ευρίσκοντο, αν εξ αρχής δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα πράξη, χωρίς δέσμευση από τον χρόνο που διέδραμε. Το ειδικότερο περιεχόμενο και η έκταση της υποχρέωσης συμμόρφωσης, προσδιορίζονται από το αντικείμενο της απαγγελθείσας ακύρωσης, δηλαδή από το είδος και την φύση της ακυρωθείσας πράξης (Ολ. ΣτΕ 677/2010, ΣτΕ 2378/2018, 276/2016, 1512/2009, 1680, 2522/2002, 441/2001, Ολ.ΝΣΚ 119/2014, ΝΣΚ 4, 35/2021, 178/2020, 279/2016, 64/2015, 119/2014, 41, 330/2012, 61/2011).

17. Σε περίπτωση συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση, η νέα κρίση της Διοίκησης, δεν πρέπει να αντίκειται σε όσα έχουν κριθεί από την ακυρωτική απόφαση με δύναμη δεδδικασμένου, για τη συγκρότηση του οποίου απαιτείται

ταυτότητα των διαδίκων και των κριθέντων νομικών και πραγματικών ζητημάτων. Ως κριθέν διοικητικής φύσεως ζήτημα, που καλύπτεται από το δεδicasμένο, νοείται κάθε νομικό και πραγματικό ζήτημα, ρυθμιζόμενο από κανόνες του διοικητικού δικαίου, που διαλαμβάνεται, εκτός από το διατακτικό και στις σκέψεις του σκεπτικού της απόφασης (μείζονα ή ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού) οι οποίες αποτελούν αναγκαίο έρεισμα του συμπεράσματος και του διατακτικού, επομένως, εφόσον το ζήτημα τούτο αποτέλεσε αντικείμενο διάγνωσης και κρίσης, βρίσκεται δε σε συνάρτηση προς το συμπέρασμα που έγινε δεκτό με την απόφαση. Κατά συνέπεια, ως κριθέν, θεωρείται κάθε ζήτημα που θεμελιώνεται όχι επί άλλων δεδομένων, που δεν κρίθηκαν και, απλώς, είτε περιέχονται αφηγηματικώς στο σκεπτικό της απόφασης, είτε κρίθηκαν χωρίς να υπάρχει ανάγκη, πλεοναστικώς και παρέργως. Τέλος, η απόδοση ή η ύπαρξη οποιουδήποτε σφάλματος στη δικαστική απόφαση, δεν συνεπάγεται τη μη περιβολή αυτής με τη δύναμη του δεδicasμένου (επί των ανωτέρω, Επ. Σπηλιωτόπουλου, ο.π., αριθ. 504, 571, Κεραμέα-Κονδύλη-Νίκα, Ερμ. ΚΠολΔ., σε Εισαγ. Παρατ. επί των άρθρων 321 επ., αριθ. 3, Β. Βαθρακοκοίλη, Ερμ. ΚΠολΔ, υπό άρθρο 321, αριθ. 8 και υπό άρθρο 322, αριθ. 27, 28, Ολ. ΣτΕ 217/2016, 677/2010, ΣτΕ 574/2021, 2378/2018, 1883/2017, σκ. 13, 276/2016, 4958/2014, 642, 3433/2010, 880/1995, Ολ. ΝΣΚ 22/2016, ΝΣΚ 2, 4/2021, 54/2017, 279/2016, 64/2015, 89/1993).

18. Κατά γενική αρχή του δικαίου, η νομιμότητα της διοικητικής πράξης ή παράλειψης κρίνεται, καταρχήν, με βάση το νομικό και πραγματικό καθεστώς του χρόνου έκδοσης της πράξης ή εκδήλωσης της παράλειψης (ΟλΣτΕ 1980, 1/2006-7μ.- 1981/2005, ΣτΕ 2403/2019, 2615/2015, 3358/2014, 2861/2013, 869/2010). Η, κατόπιν ακυρωτικής απόφασης, νέα κρίση της Διοίκησης, πρέπει να εκφέρεται, καταρχήν, με βάση το νομικό και πραγματικό καθεστώς του χρόνου έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης και όχι του χρόνου συμμόρφωσης (Ολ. ΣτΕ 4310/2015, ΣτΕ 15/2020, 2378/2018, 252, 276, 1918/2016, 2615/2015, 783/2012, 2558/2009 7μ., 1540/2007, 1871/2003, 4932/1995 7μ.). Δεν κωλύεται, όμως, η νομοθετική εξουσία ή η κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση να μεταβάλλουν, με γενικές διατάξεις, το νομικό καθεστώς, το οποίο καταλαμβάνει τις, λόγω της ακυρωτικής αποφάσεως, εκκρεμείς ενώπιον της διοίκησης υποθέσεις, οπότε εφαρμόζονται οι νεώτερες ρυθμίσεις, εφόσον το νεώτερο νομοθέτημα έχει αναδρομική ισχύ, ή προκύπτει από αυτό ότι ο νομοθέτης δεν ανέχεται εφεξής την εφαρμογή των

παλαιών διατάξεων (Ολ. ΣΤΕ 4310/2015, 3167/2014, 107/1991, ΣΤΕ 15/2020, σκ.10, 252/2016 7 μ., 2615/2015, 748/2007, 16, 394/2006, 3320/2003, 3214/2001, 107/1991, ΝΣΚ 4, 35/2021, 86, 178/2020, 54/2017 σκ.25, 270/2016, 648/2012, 61/2011, 337/2004, 275/1996). Κατά μείζονα δε λόγο, τα προαναφερόμενα έχουν εφαρμογή, όταν το νεότερο νομοθετικό καθεστώς άρχισε να ισχύει πριν καν εκδοθεί η ακυρωτική απόφαση (Ολ. ΣΤΕ 3167-3168/2014, ΣΤΕ 4079/2015, 2615-2618/2015, 4470/2013, ΝΣΚ 86/2020).

19. Περαιτέρω και ειδικότερα, όπως γίνεται πάγια δεκτό (ΣΤΕ 2040, 2039/2013, 791/2012, ΝΣΚ 185/2016, σκ.5, 337/2004, κ.α.), η πράξη που εκδίδεται σε συμμόρφωση προς ακυρωτικές δικαστικές αποφάσεις, αν δεν υπάρχει ρητή αντίθετη διάταξη (ΣΤΕ 477/2018, 2694,2695/2010, 991/2007, 429/2001, ΝΣΚ 178/2020, 270/2016, 550/2011, 274/2008, κ.α.), πρέπει να τελεί σε συμφωνία με τις νεότερες, διαδικαστικού χαρακτήρα, διατάξεις (π.χ. για την εν γένει διαδικασία, για την αρμοδιότητα και τη σύνθεση των συλλογικών οργάνων κλπ.), σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να εκδοθεί η πράξη για τη συμμόρφωση. Συνεπώς, το αρμόδιο να επιληφθεί όργανο, μετά από αναπομπή της υπόθεσης προς επανεξέταση, οφείλει να συνέρχεται και να αποφασίζει με βάση τις νέες διαδικαστικές διατάξεις και με την εκάστοτε νόμιμη συγκρότηση και σύνθεση αυτού και όχι με την υφιστάμενη κατά το χρόνο της έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης (ΣΤΕ 991/2007, 429/2001, 197/1997, 3144/1991, ΝΣΚ 4, 35/2021, 100/2018, 270, 306/2016).

20. Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης, που προήλθε από σύνθετη διοικητική ενέργεια, η υπόθεση επαναφέρεται στο σημείο στο οποίο αναφέρεται η ακύρωση, η δε Διοίκηση, επιλαμβανόμενη και πάλι της υπόθεσης αυτής, υποχρεούται να επαναλάβει τη προβλεπόμενη διαδικασία από το σημείο αυτό και εντεύθεν (ΣΤΕ 1918/2016, 2694/2010, 1871/2003, 2987/2002, 3895/1998, ΝΣΚ 4/2021, 180/2020, 270/2016, 70/2015, 119/2014, 87/2001, 337/2004).

21. Επί των κρίσιμων για το ερώτημα θεμάτων, που αφορούν στις κανονιστικές πράξεις, όπως γίνεται δεκτό, η Διοίκηση, δεν είναι υποχρεωμένη να εκδώσει κανονιστική πράξη, που προβλέπεται σε νομοθετική εξουσιοδότηση, εκτός αν προκύπτει ρητή δέσμια αρμοδιότητα (επιτακτική υποχρέωση), ή αν, λόγω της μη θέσπισης των κανονιστικών ρυθμίσεων (με σύνηθες παράδειγμα τη ρύθμιση ατομικών δικαιωμάτων που προβλέπονται στο Σύνταγμα), αδρανοποιείται ουσιαστικά η σαφώς εκπεφρασμένη βούληση του νομοθέτη και ματαιώνεται η

εφαρμογή του νόμου που παρέχει την εξουσιοδότηση, οπότε προκύπτει ευθύνη της Διοίκησης από παράνομη παράλειψη (Π. Παραρά, Σύνταγμα 1975-Corpus, Τ.Ι, σελ. 491, 492, Επ. Σπηλιωτόπουλου, ο.π., αριθ. 57, 152, Ευ. Πρεβεδούρου, Γεν. Διοικ. Δίκαιο-Μαθήματα 2017-2018, Κεφ.β. περ.εε, Ολ. ΣΤΕ 377/2014, 3749/2013, 1849/2009, ΣΤΕ 1131/2020, 303/2017, 211/2006). Εξ άλλου, με επιφύλαξη τη σαφή πρόβλεψη του νομοθέτη για εφάπαξ χρήση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, δεν αποκλείεται η σταδιακή (πολλαπλή) θέσπιση κανονιστικών ρυθμίσεων, με επανειλημμένη χρήση της ίδιας εξουσιοδότησης, στο πλαίσιο της προαναφερόμενης διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης, η οποία μπορεί να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα έκδοσης κανονιστικών πράξεων (Π. Παραρά, ο.π., σελ. 497, 498 Επ. Σπηλιωτόπουλου, ο.π., αριθ. 57, Ευ. Πρεβεδούρου, ο.π.), ώστε να μην αποκλείεται η μεσολάβηση χρονικού διαστήματος με εν μέρει ρυθμισμένο κανονιστικώς ζήτημα. Περαιτέρω, η κατάργηση των εξουσιοδοτικών διατάξεων ισχύει για το μέλλον, υπό την έννοια ότι δεν δύναται, κατ'επίκληση καταργημένης εξουσιοδοτικής διάταξης, να εκδοθεί πλέον κανονιστική πράξη, πλην, οι κανονιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν κατά την διάρκεια ισχύος της ήδη καταργηθείσας εξουσιοδοτικής διάταξης, διατηρούνται σε ισχύ, εφόσον με τις νεώτερες διατάξεις δεν απαγγέλλεται ρητώς η κατάργησή τους και οι ρυθμίσεις τους είναι συμβατές και δεν έρχονται σε αντίθεση με το νέο νομικό καθεστώς (Π.Παραρά, ο.π., σελ. 502, Α. Τάχου, Ελλ. Διοικ. Δίκαιο, έκδ. 2000, σελ. 99, ΣΤΕ 1965/2010, 3881/2004, 2412/1992, 3023/1990, ΝΣΚ 84, 168/2020, 200/2018, 328/2013). Συνεπώς, μέχρι την έκδοση των νέων κανονιστικών πράξεων, που ερείδονται στη νέα εξουσιοδοτική διάταξη, εξακολουθούν τα εφαρμόζονται, υπό την προαναφερόμενη επιφύλαξη, οι παλαιές και δεν υφίσταται νομοθετικό κενό ως προς το ρυθμιστέο ζήτημα (Επ. Σπηλιωτόπουλου, ο.π., αριθ. 57, Ολ. ΣΤΕ 3374/2015, ΣΤΕ 346/2014, ΝΣΚ 56, 200/2018).

22. Περαιτέρω, ενόψει των διατάξεων των παρ. 2 και 3 του άρθρου 1 και 3 του άρθρου 4 του Συντάγματος, από τις οποίες προκύπτει ότι ο λαός αποτελεί το συστατικό στοιχείο του κράτους και ανώτατο όργανο αυτού, είναι φορέας της κυριαρχίας και συντίθεται από όλους του έλληνες πολίτες και μόνον, η πολιτογράφηση, δηλαδή η διοικητική πράξη με την οποία αλλοδαπός συνδέεται μονίμως και, κατά κανόνα, αμετακλήτως, με την πολιτεία, συνιστά ζήτημα εξόχως σημαντικό γι' αυτήν και το δημόσιο συμφέρον και, ως εκ τούτου, αποτελεί

κυριαρχικό δικαίωμα της πολιτείας, η οποία το ασκεί ελεύθερα, θέτοντας τις εκάστοτε, κατά την κρίση της και προς το συμφέρον της, θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις, λαμβάνει δε χώρα κατόπιν σύνθετης διοικητικής διαδικασίας, κατά την οποία, εν όψει και του ότι η νομική έννοια και η ιδιότητα του πολίτη συνδέεται με πλείστες όσες σοβαρότατες συνέπειες, αναγόμενες στην συγκρότηση του ανωτάτου οργάνου του κράτους και στην δημόσια τάξη, αλλά και σε υποχρεώσεις και δικαιώματα του ίδιου του πολίτη (ενδεικτικώς, δικαιώματα εκλέγειν, εκλέγεσθαι, διπλωματικής προστασίας, υποχρέωση στράτευσης, εκπλήρωση φορολογικών υποχρεώσεων, καθήκοντος εθνικής αλληλεγγύης κλπ., πέραν των συνεπειών στον χώρο του αστικού δικαίου), πρέπει να διαπιστώνεται, με θετική, εξατομικευμένη κάθε φορά, διοικητική κρίση, η ύπαρξη γνησίου (πραγματικού-ουσιαστικού) δεσμού του αλλοδαπού με το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία (βλππ. Ολ. ΣτΕ 1831/2021, σκέψεις 16, 23, 34, 460/2013, ΣτΕ 1068/2015, 350/2011, 2780/2007, 474/2005, Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 6, ΝΣΚ 4/2021, Ελ. Κρίσπη – Νικολετοπούλου: Η Ιθαγένεια, έκδ. 1965, σελ. 18, 19, 37, 53, 54, 64, 65 και 68, Στ. Γραμμένου: Το Δίκαιο της Ελληνικής Ιθαγενείας, έκδ. 1970, σελ. 21, 23, 26, 27, Ζωή Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγενείας, έκδ. 1994, σελ. 15, 16, 30, 31, 97 και 99).

23. Εξ άλλου, δεν κατοχυρώνεται ατομικό δικαίωμα κτήσης ιθαγένειας, ούτε στο Σύνταγμα, ούτε στην κυρωθείσα με το ν.δ. 53/1974 (Α΄ 256) Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), ούτε στα άρθρα 6 και 17 παρ. 1 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ολ. ΣτΕ 1831/2021, σκέψεις 16, 23, 34, απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης της 6.4.1955, στην υπόθεση Notterbohm-Λιχτενστάιν κατά Γουατεμάλας, ΣτΕ 2695/2012, 1167/2010, 2798/2009, 2060/2008). Ειδικότερα, ο εθνικός νομοθέτης, χωρίς να υπόκειται κατ'αρχήν σε συγκεκριμένους κανόνες δικαίου, αλλ'ελευθέρως (ΕΔΑΔ απόφαση της 13.1.2015 σε υπόθεση Petropavlovskis κατά Λετονίας, Ολ. ΣτΕ 1831/2021, σκέψη 34), έχει την δυνατότητα να εκτιμά εκάστοτε τις συγκεκριμένες συνθήκες (πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές) και να καθορίζει τα ουσιαστικά κριτήρια και τη διαδικασία εν γένει, που θεωρεί πλέον πρόσφορα για την απονομή της ελληνικής ιθαγένειας σε αλλοδαπούς την εκάστοτε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, δηλαδή κατά τρόπο χαλαρότερο ή αυστηρότερο, έχοντας ευρύτατα περιθώρια πολιτικών εκτιμήσεων, χωρίς να κωλύεται από κάποια συνταγματική ή άλλη διάταξη, να θεσπίσει ως

ελάχιστο όρο και όριο των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας, την ύπαρξη γνήσιου δεσμού του αλλοδαπού προς το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία, ο οποίος να αποδεικνύεται με πρόσφορο τρόπο (Ολ. ΣΤΕ 1831/2021, σκέψεις 16, 23, 34, 460/2013), το αυτό δε ισχύει και ως προς τον καθορισμό των προϋποθέσεων απώλειας της ιθαγένειας (ΣΤΕ 2798/2009).

24. Με τις διατάξεις του προαναφερομένου άρθρου 5Α του ΚΕΙ, που προστέθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3838/2010, για την πολιτογράφηση αλλογενούς αλλοδαπού, μετά τον έλεγχο του φακέλου, προβλέπεται η πρόσκληση του αιτούντος αλλοδαπού (κατά το άρθρο 7 παρ. 1-4) και η προσωπική συμμετοχή του στην προβλεπόμενη διαδικασία συνέντευξης ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης του άρθρου 12 του ΚΕΙ, προκειμένου να διαπιστωθεί η συνδρομή στο πρόσωπό του των τριών ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, δηλαδή η επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας, η ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και η δυνατότητα της ενεργούς και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κριτήρια του άρθρου αυτού. Η οικεία Επιτροπή Πολιτογράφησης, συντάσσει αναλυτικό πρακτικό, στο οποίο αναφέρονται τα ερωτήματα που υπέβαλε και οι σχετικές απαντήσεις των προσώπων που παρουσιάστηκαν ενώπιον της για συνέντευξη, καθώς και εξατομικευμένη κρίση, αρχές οι οποίες εφαρμόζονται, άλλωστε, σε κάθε περίπτωση που καλείται κάποιος διοικούμενος σε συνέντευξη (κατά τις παρ. 3 – 6 του άρθρου 7, Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 9, πρβλ. ΣΤΕ 699/2017). Η κατά τα ανωτέρω διαγραφόμενη διαδικασία ενώπιον των Επιτροπών Πολιτογράφησης, αποτελούσε ουσιώδη τύπο της διαδικασίας και τον μοναδικό, λεπτομερώς διαγραφόμενο τρόπο, με τον οποίο η διοίκηση δύναται να διαπιστώνει την συνδρομή των προαναφερόμενων ουσιαστικών προϋποθέσεων, υπό την ισχύ των ανωτέρω διατάξεων (Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 9, ΝΣΚ 4/2021).

25. Μεσολάβησαν, έκτοτε, οι τροποποιήσεις που επήλθαν, κατά το μέρος που αφορά στο ερώτημα, με τους νόμους 4604/2019 και 4674/2020, από τις οποίες προκύπτει ότι θεσπίστηκαν διαφορετικά, σε μεγάλο βαθμό αντίθετα και αλληλοαποκλειόμενα σε σχέση με το προηγούμενο και μεταξύ τους, διαδικαστικά συστήματα αξιολόγησης των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης των αλλογενών αλλοδαπών, σύμφωνα με τις διαδοχικές αντιλήψεις, εκτιμήσεις και

στοχεύσεις του νομοθέτη, όπως προκύπτει από τα παρατιθέμενα κατωτέρω αποσπάσματα των σχετικών αιτιολογικών εκθέσεων των οικείων νομοσχεδίων.

26. Ειδικότερα, ως προς το ν. 4604/2019, στο Γενικό μέρος του Μέρους Δεύτερου του οικείου νομοσχεδίου, αναφέρεται: «... σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι η βελτίωση της ποιότητας των σχετικών ρυθμίσεων, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι δυσλειτουργίες. Πέρα όμως από το ενιαίο, ομοιογενές, διαφανές και ταχύτερο στο οποίο στοχεύουν οι διατάξεις, η αναβάθμιση της ρυθμιστικής αποτελεσματικότητας του σχετικού νομοθετικού πλαισίου θα διαμορφώσει επιπλέον του όρους για τη μείωση του αριθμού των διοικητικών και δικαστικών προσφυγών αναφορικά με την κτήση ιθαγένειας, άρα και το φόρτο της διοίκησης και των δικαστηρίων. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της επιδίωξης ομοιογενών και διαφανών διαδικασιών πολιτογράφησης, αναμορφώνεται η συνέντευξη ενώπιον των επιτροπών πολιτογράφησης. Για το επόμενο χρονικό διάστημα, ειδικά για την επάρκεια της γλώσσας, προκρίθηκαν μεταβατικά δύο εναλλακτικές διαδικασίες, είτε μέσω συνέντευξης ενώπιον της επιτροπής πολιτογράφησης, είτε μέσω ειδικής δοκιμασίας (τεστ) πιστοποίησης της γλωσσικής επάρκειας. Οι δύο διαδικασίες, που θα γίνονται σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, προκρίθηκαν από την άμεση μετάπτωση μόνο στην ειδική δοκιμασία (τεστ) πιστοποίησης της γλωσσικής επάρκειας, προκειμένου να αποφευχθούν καθυστερήσεις που θα προέκυπταν από την εισαγωγή ενός νέου και υποχρεωτικού τεστ για χιλιάδες αιτούντων. Οι παρούσες αλλαγές σκοπεύουν επίσης στην εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, όπως κυρώθηκαν με το ν. 4074/2012, και ιδίως του άρθρου 7, καθώς και με το σύνολο του νομοθετικού πλαισίου της Ε.Ε. και του εθνικού δικαίου περί ίσης μεταχείρισης και εξάλειψης των διακρίσεων λόγω ηλικίας και χρόνιας πάθησης, εισάγοντας διατάξεις ανάλογες με αυτές που υπάρχουν ήδη σε άλλες χώρες της Ε.Ε....». Ως προς δε την αιτιολόγηση του άρθρου 32, αναφέρεται: «...Με τη διάταξη της τρίτης παραγράφου εισάγεται νέα ρύθμιση, με την οποία δίνεται η δυνατότητα κτήσης ιθαγένειας με πολιτογράφηση αλλοδαπών ηλικίας άνω των 65 ετών, με νοητική ή ψυχική ή σωματική αναπηρία χωρίς να συντρέχει μέρος των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, ενώ οι τυπικές παραμένουν αμετάβλητες.» (σημειώνεται ότι υπάρχει διαφοροποίηση του ψηφισθέντος άρθρου 32 με το ίδιο άρθρο του εισαχθέντος νομοσχεδίου).

27. Από την επισκόπηση και συνεκτίμηση των διατάξεων της με αριθμό 43109/2019 κ.υ.α. και αυτών της παρ. 6 του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, που προστέθηκε με την παρ. 4 άρθρου 32 του ν. 4604/2019 και την εξουσιοδοτική διάταξη του τελευταίου εδαφίου αυτής, προκύπτει ότι, με την ανωτέρω κανονιστική πράξη, κατόπιν της, κατά διακριτική ευχέρεια, επιτρεπτής επιλογής της Διοίκησης να προβεί σε μερική χρήση της εξουσιοδότησης, ορίστηκαν μόνον οι προϋποθέσεις απαλλαγής από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, για άτομα με ψυχική ή και σωματική αναπηρία με συνοδές ψυχικές διαταραχές, σε ποσοστό ίσο ή ανώτερο του 67%. Ειδικότερα, με χρήση του β' πεδίου εξουσιοδότησης (σε συνδυασμό με το δ' πεδίο, περί ρύθμισης κάθε άλλου σχετικού θέματος), ορίστηκαν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, με ειδικά προσδιορισμένο περιεχόμενο, που εκδίδονται από συγκεκριμένους φορείς και ιατρούς ειδικά προσδιορισμένων ειδικοτήτων, σύμφωνα και με υπόδειγμα Ειδικής Ιατρικής Εξέτασης (ΕΙΓ), ορίστηκε ότι, σε περίπτωση που η προσκομιζόμενη γνωμάτευση δεν πληροί τις προϋποθέσεις και η υπηρεσία *«για το λόγο αυτό αποτυγχάνει να πιστοποιήσει αιτιωδώς την αδυναμία του ενδιαφερομένου να συμμετάσχει σε μέρος ή στο σύνολο της προβλεπόμενης διαδικασίας»*, δύναται αυτή να ζητεί άπαξ την προσκόμιση νέας ΕΙΓ, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 της κ.υ.α. και, τέλος, ορίστηκε ότι σε περίπτωση μερικής απαλλαγής, *«η αρμόδια Επιτροπή Πολιτογράφησης...διενεργεί κατάλληλα διαμορφωμένη εξέταση γλώσσας καθώς και κατάλληλα διαμορφωμένη ειδική δοκιμασία (τεστ), σύμφωνα με την εκτίμηση της ΕΙΓ ως προς τη συνδρομή τους και συγκεκριμένα όπως προκύπτει από τα σημεία 3,4 και 9 αυτής.»*. Δεν ρυθμίστηκε, επομένως, η ειδικότερη διαδικασία εκτίμησης της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων στο πρόσωπο των ατόμων αυτών (α' πεδίο), που είναι θέμα διαφορετικό από το ζήτημα της ολικής ή μερικής απαλλαγής, ούτε οι συγκεκριμένες προδιαγραφές της εξέτασης γλώσσας και της ειδικής δοκιμασίας (τεστ), για την περίπτωση που τα ανωτέρω πρόσωπα δεν απαλλάσσονται, ή κατά το μέρος που δεν απαλλάσσονται (γ' πεδίο), ενώ οι αναφορές περί της κατάλληλα διαμορφωμένης εξέτασης γλώσσας και της κατάλληλα διαμορφωμένης ειδικής δοκιμασίας (τεστ), με παραπομπή στην εκτίμηση της ΕΙΓ ως προς τη συνδρομή τους και συγκεκριμένα στα σημεία 3,4 και 9 αυτής, αφενός είναι αόριστες, μη ρυθμίζουσες επακριβώς τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για τα πρόσωπα αυτά και τον ειδικότερο τρόπο εξέτασης αυτών, αφετέρου είναι

ουσιαστικά ασύνδετες και απρόσφορες κατά το μέρος που αναφέρεται στα σημεία αυτά της ΕΙΓ ενώ, τέλος, σε κάθε περίπτωση, η κ.υ.α. δεν εξειδικεύει σε τι ακριβώς συνίσταται, ή συνεπάγεται, η περίπτωση της μερικής απαλλαγής, που έχει ως αναγκαία συνέπεια την υποχρέωση εξέτασης ως προς το μέρος των ουσιαστικών προϋποθέσεων, για τις οποίες δεν εχώρησε απαλλαγή.

28. Περαιτέρω, κατά το ιστορικό και τους προβληματισμούς του ερωτήματος, αλλά και όπως προκύπτει, ουδέποτε εξεδόθη η, δυνάμει νομοθετικής εξουσιοδότησης, που είχε χορηγηθεί με την παρ. 3 άρθρου 5Α του ΚΕΙ (και υπό την αρχική της διατύπωση και όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 άρθρου 32 του ν. 4604/2019), κανονιστική ρύθμιση, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, περί των προδιαγραφών της εξέτασης της γλώσσας, της ειδικής δοκιμασίας προς διακρίβωση της συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης και κάθε άλλου θέματος σχετικού με την οργάνωση και το περιεχόμενό τους. Επομένως, το θέμα αυτό, υπό την ισχύ της ανωτέρω διάταξης, παρέμεινε αρρυθμιστο.

29. Ως προς το ν.4674/2020, πλέον των αναφορών επί των άρθρων 38-42 του νομοσχεδίου, με τα οποία εισάγονται οι τροποποιήσεις στον ΚΕΙ, επί του άρθρου 41 η Αιτιολογική Έκθεση αναφέρει: *«...Με το άρθρο 41 αναστέλλεται για ένα εξάμηνο η ισχύς των διατάξεων του άρθρου 32 του ν. 4604/2019 (Α΄ 50) ενόψει της ήδη δρομολογούμενης διαδικασίας για την αναμόρφωση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου, με το οποίο θα εξακριβώνονται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης. Σημειώνεται ότι οι διατάξεις αυτές δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή ενώ έχουν ήδη παρέλθει δέκα μήνες από την υιοθέτησή τους, λόγω μη έκδοσης του συνόλου των κανονιστικών πράξεων, που προβλέπονται από το νόμο, καθώς και της ανάγκης συνολικής επαναξιολόγησης των νέων αυτών ρυθμίσεων, η δε τυπική συνέχιση της ισχύος τους θέτει προβλήματα εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας.»*

30. Ως προς το μεταγενέστερο ν. 4735/2020, ο οποίος εισήγαγε τροποποιήσεις και συμπληρώσεις των σχετικών ρυθμίσεων του ν. 4674/2020, αναμορφώνοντας το νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα και με την εξαγγελία στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 41 του ν. 4674/2020, όπως προκύπτει από τη διατύπωση των διαλαμβανόμενων στο Γενικό Μέρος και στο Ειδικό Μέρος της Αιτιολογικής Έκθεσης (ως προς τα άρθρα 3 και 6 του οικείου νομοσχεδίου), διαπιστώνεται ότι και αυτός ο νόμος εισάγει νεώτερο και ομοιογενές σύστημα, χωρίς, κατά βάση, να

αποστεί από τις προϊσχύουσες ρυθμίσεις που αφορούσαν στις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης (τις οποίες παραθέτει εκ νέου, διαρθρώνοντάς τις απλώς κατά διαφορετικό τρόπο), με πλήρη αντικατάσταση της διαδικασίας ενώπιον των Επιτροπών Πολιτογράφησης, χωρίς να προσδίδει αναδρομική ισχύ και χωρίς να ανέχεται, ούτε με τις ειδικές ούτε με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 18 αυτού, τις προϊσχύουσες διαδικαστικές ρυθμίσεις, κατ' επίκληση σοβαρών λόγων που παρατηρήθηκαν. Συγκεκριμένα, με το νόμο αυτό, ανασχεδιάστηκε και αναμορφώθηκε συνολικά η διαδικασία πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών, για την *«αντικειμενική, διαφανή, γρηγορότερη απόδοση της Ελληνικής Ιθαγένειας (Ε.Ι.) σε όσους πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, αλλά και για την εξάλειψη των πηγών διαφθοράς και των πελατειακών σχέσεων»*, επειδή διαπιστώθηκαν αντιφάσεις και μεγάλη ανομοιογένεια στον τρόπο αξιολόγησης παρόμοιων περιπτώσεων, που έθεταν σε αμφισβήτηση την ποιότητα της αξιολόγησης εκ μέρους των Επιτροπών Πολιτογράφησης, αλλά και για λόγους εξομοίωσης της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων, ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής τους (επ' αυτών, βλππ. αναλυτικώς σε ΝΣΚ 4/2021, σκέψεις 17, 18). Στο άρθρο 5Α του ΚΕΙ, που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του νόμου αυτού, δεν συμπεριλαμβάνεται η παράγραφος 6, που είχε εισαχθεί προηγουμένως με την παρ. 4 άρθρου 32 του ν. 4604/2019, η οποία ρυθμίζει τη διαδικασία εξαίρεσης από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων και χορηγεί εξουσιοδότηση προς έκδοση σχετικής κανονιστικής πράξης.

31. Περαιτέρω, αν και κατά την σχετική αιτιολόγηση στο Σχέδιο Νόμου του ν. 4674/2020, εξαγγέλλεται δρομολόγηση διαδικασίας *«για την αναμόρφωση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου, με το οποίο θα εξακριβώνονται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης»* και τονίζεται ότι *«οι διατάξεις αυτές δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή ενώ έχουν ήδη παρέλθει δέκα μήνες από την υιοθέτησή τους, λόγω μη έκδοσης του συνόλου των κανονιστικών πράξεων, που προβλέπονται από το νόμο, καθώς και της ανάγκης συνολικής επαναξιολόγησης των νέων αυτών ρυθμίσεων»* διατυπώνεται δε η στόχευση του νομοθέτη, με τη ρητή διαπίστωση ότι *«...η ...τυπική συνέχιση της ισχύος τους θέτει προβλήματα εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας»*, (ανωτέρω σκέψη 29), εν τούτοις, κατ' αντίφαση και αντίθεση προς τα ανωτέρω, τόσο στην αιτιολογική έκθεση (άρθρο 41), όσο και στον ψηφισθέντα νόμο (άρθρο 39) ορίζεται όχι η κατάργηση της εξουσιοδοτικής διάταξης και της ανωτέρω κ.υ.α., αλλά η αναστολή τους επί 6μηνο. Κατά συνέπεια,

ο νομοθέτης, επιθυμώντας κατάργηση και ορίζοντας αναστολή, εκφράστηκε, τελικώς, στενότερα σε σχέση με τη στόχευση και τον συνολικό προγραμματισμό και ανασχεδιασμό της διαδικασίας πολιτογράφησης. Πέραν, όμως και ασχέτως τούτου, είτε ενήργησε κατά τα ανωτέρω συνειδητά, είτε ασυνείδητα, πάντως, επιγενομένως, ο νομοθέτης, αντικαθιστώντας το άρθρο 5Α του ΚΕΙ με το άρθρο 3 του ν. 4735/2020, κατήργησε, σιωπηρώς, τόσο τις διατάξεις της προισχύουσας παρ. 3 άρθρου 5Α όσο και την κ.υ.α. που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση αυτών και, επομένως, εναργώς προκύπτει ότι δεν είναι πλέον ανεκτή η προαναφερόμενη εξαιρετική διαδικασία, εν όψει και του ότι οι διατάξεις αυτές δεν είναι εφαρμόσιμες υπό το νέο πλαίσιο των ν. 4674 και 4735/2020.

32. Και δύναται, βεβαίως, να υποστηριχθεί, εν προκειμένω, ότι η ΣτΕ 824/2021, κρίνοντας ως ανωτέρω (βλππ. σκέψη 4), κατά μεταστροφή της πάγιας νομολογίας, επί του ειδικού θέματος που αντιμετώπισε, ακύρωσε την προσβαλλόμενη πράξη για παράβαση νόμου, με τη σκέψη ότι η Διοίκηση έπρεπε να εξετάσει την υπόθεση βάσει όχι ισχύουσας, αλλά μέλλουσας να ισχύει, κατά τον χρόνο έκδοσης της πράξης της, κανονιστικής ρύθμισης, η οποία, μάλιστα, όπως προαναφέρεται, εν μέρει μόνο ρυθμίζει τη διαδικασία, επέβαλε δε στη Διοίκηση να εξετάσει την υπόθεση, κατά τον προαναφερόμενο τρόπο. Από τα ανωτέρω, όμως, δεν δύναται να εξαχθεί συμπέρασμα, ότι η με αριθμό 43109/2019 κ.υ.α. δεν μπορεί ή δεν πρέπει να εφαρμοσθεί στην εξεταζόμενη περίπτωση, με οποιαδήποτε αιτιολογία (εσφαλμένο της δικαστικής απόφασης, μερική ρύθμιση του ζητήματος με την κ.υ.α. αυτή, μη ρύθμιση του όλου ζητήματος, μη δυνατότητα εξαίρεσης κλπ.), καθόσον τούτο θα ερχόταν σε ευθεία αντίθεση προς τα κριθέντα, με δύναμη δεδικασμένου, με τη με τη δικαστική αυτή απόφαση και, εντεύθεν, προς την υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς αυτή.

33. Στην αιτιολογική έκθεση του οικείου, τελευταίου κατά σειρά, νομοσχεδίου (του ν. 4873/2021), ειδικότερα δε ως προς τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' του Μέρους Α', που ενδιαφέρουν το ερώτημα, διαλαμβάνονται τα εξής:

Ως προς τη γενική αιτιολόγηση: «Η ρύθμιση των ζητημάτων που επιχειρείται με τις προωθούμενες ρυθμίσεις αναφορικά με την πολιτογράφηση αλλογενών και ομογενών καθίσταται αναγκαία, προκειμένου να επιλύσει δυσλειτουργίες και ζητήματα σχετικά με γραφειοκρατικές δυσχέρειες της διαδικασίας της πολιτογράφησης. Περαιτέρω, αναφορικά με τις λοιπές διατάξεις που σχετίζονται με την εκκαθάριση εκκρεμών αιτημάτων, η μη ρύθμισή τους θα εξακολουθεί να

προκαλεί ερμηνευτικά προβλήματα ως διαλαμβάνονται στην κατ'άρθρον ανάλυση του παρόντος».

«Οι στόχοι που επιδιώκονται με τις αξιολογούμενες ρυθμίσεις δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με αλλαγή διοικητικής πρακτικής, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας νέας ερμηνευτικής προσέγγισης της υφιστάμενης νομοθεσίας».

«Με τις προωθούμενες διατάξεις επιδιώκεται να βελτιωθούν οι διαδικασίες πολιτογράφησης, και να επιλυθούν ζητήματα του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας με τη θέσπιση ανάλογης νομοθετικής ρύθμισης».

«Επιδιώκεται να καταστεί περισσότερο ευέλικτη και προσαρμοσμένη στις πραγματικές ανάγκες η διαδικασία εξέτασης αιτημάτων πολιτογράφησης αλλογενών και ομογενών, καθώς και να αρθούν ζητήματα εφαρμογής του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, τα οποία προκαλούν ερμηνευτικά ζητήματα στις αρμόδιες υπηρεσίες».

Ως προς την ειδική αιτιολόγηση, επί του άρθρου 36: «Με την προτεινόμενη διάταξη καταργείται από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης η περ. γ' που αφορά στην εξακρίβωση της ικανότητας του αλλοδαπού να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της χώρας δεδομένου ότι η προϋπόθεση αυτή διακριβώνεται μέσω της γραπτής δοκιμασίας στην οποία υποβάλλεται ο αλλοδαπός στο πλαίσιο εξακρίβωσης της δεύτερης προϋπόθεσης πολιτογράφησης που αναφέρεται στον τρόπο λειτουργίας του πολιτεύματος και των θεσμών αυτού.».

Επί του άρθρου 38: «Με το άρθρο 38 ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν στην εξακρίβωση ουσιαστικών και τυπικών προϋποθέσεων σε αιτήματα πολιτογράφησης αλλογενών και ομογενών. Συγκεκριμένα: Με την αντικατάσταση της παρ. 6 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας προτείνεται η κατάργηση της υποχρεωτικότητας της προφορικής συνέντευξης ως τελικού σταδίου εξακρίβωσης της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και η αποδοχή ή απόρριψη της αίτησης με βάση εμπειριστατωμένη εισήγηση του υπαλλήλου που έχει εξετάσει τον φάκελο. Παραμένει η δυνατότητα παραπομπής σε συνέντευξη για τις περιπτώσεις που θα υπάρχουν ενδείξεις μη επαρκούς και ομαλής ένταξης στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και μη συνεχούς διαμονής σε αυτή...».

Με την αντικατάσταση της παρ. 9 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας προβλέπεται, για λόγους επιτάχυνσης της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων, ότι η νέα διαδικασία θα εφαρμοστεί και για όλες τις εκκρεμείς αιτήσεις...».

34. Επομένως, για την ταυτότητα του νομικού και ιστορικού λόγου (εξ αιτίας και των κοινών προθέσεων του νομοθέτη), τα ίδια, ως άνω (σκέψεις 29-31) συμπεράσματα εξάγονται και από την θέσπιση των ρυθμίσεων του ν. 4873/2021, οπωσδήποτε δε, δεν προκύπτει αιτιολόγηση αποκαλυπτική διαφορετικών (σε σχέση με τους νόμους 4674 και 4735/2020), στοχεύσεων του νομοθέτη. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι, με τον τελευταίο αυτό νόμο, εισάγονται τροποποιήσεις, στο πλαίσιο της ήδη διενεργηθείσας, με τους νόμους 4674 και 4735/2020, νέας ολοκληρωμένης και συνεκτικής αντιμετώπισης των προϋποθέσεων πολιτογράφησης. Εν όψει δε της διατύπωσης της παρ. 9 του άρθρου 38 του ίδιου, ως άνω, νόμου («Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται σε όλες τις αιτήσεις πολιτογράφησης που εκκρεμούν πριν από την έναρξη ισχύος του.»), θα πρέπει να θεωρηθεί ότι, τόσο οι διατάξεις του νόμου αυτού, όσο και οι κανονιστικές ρυθμίσεις της απόφασης του Γ.Γ. Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών με αριθμό 738/2022, που έχουν νομικό έρεισμα σε διατάξεις αυτού, μπορούν, επιτρεπτός, να εφαρμοσθούν και στην εξεταζόμενη περίπτωση, κατά την οποία η υπόθεση βρίσκεται σε εκκρεμότητα, κατά το μέρος που αφορούν διαδικαστικά ζητήματα μη εμπόπιοντα στο πεδίο εφαρμογής της κ.υ.α με αριθ, 43109/2019.

35. Επομένως, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 1 του ν. 3068/2002, 50 παρ. 1,4,5 του π.δ. 18/1989, τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, όπως ισχύουν μετά τις διαδοχικές τροποποιήσεις που επήλθαν, ήδη με τις διατάξεις των άρθρων 36 και 38 του ν. 4873/2021, τις διατάξεις της με αριθμό 43109/2019 κ.υ.α. και της με αριθμό 738/2022 απόφασης του Γ.Γ. Ιθαγένειας του Υπ. Εσωτερικών, του προαναφερομένου ιστορικού, του ακυρωτικού αποτελέσματος και του δεδρασμένου που απορρέει από τις προαναφερόμενες κρίσεις της με αριθμό 824/2021 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, σαφώς προκύπτει ότι:

α) εκκρεμής αίτηση ενώπιον της Διοίκησης, όπως έκρινε η ανωτέρω απόφαση, αποτελεί η αρχικώς υποβληθείσα αίτηση πολιτογράφησης του S.M. του A., καθόσον αυτή, εκκρεμής εισέτι κατά την 31.5.2019, κατελήφθη από τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 133 του ν. 4604/2019,

β) προκειμένου η Διοίκηση να συμμορφωθεί προς την ανωτέρω απόφαση, πρέπει να επανεξετάσει την εκκρεμή αίτηση, με βάση τα νομικά δεδομένα που εκτίθενται στη σκέψη 12 της απόφασης, παρά την εν τω μεταξύ εκ νέου μεταβολή του

νομοθετικού καθεστώτος, σύμφωνα με την με αριθμό 43109/2019 κ.υ.α., εξετάζοντας τα ήδη αιτηθέντα και προσκομισθέντα δικαιολογητικά.

Κατά τα λοιπά, η ίδια υπόθεση καταλαμβάνεται από το ήδη ισχύον διαδικαστικό καθεστώς των άρθρων του ΚΕΙ, όπως ισχύουν μετά και τις τελευταίες τροποποιήσεις του ν. 4873/2021, καθώς και της με αριθμό 738/2022 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

Ειδικότερα και κατά χρονική σειρά, πρωτίστως η Διοίκηση θα πρέπει να εξετάσει εάν η υπόθεση εμπίπτει στις εξαιρετικές περιπτώσεις απαλλαγής από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, εντός του ρυθμιστικού πεδίου της κ.υ.α με αριθ. 43109/2019, δηλαδή εάν τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά προέρχονται από τους στην απόφαση αναφερόμενους φορείς, εάν διαλαμβάνουν το πλήρες περιεχόμενο που προβλέπει η απόφαση αυτή κλπ., με δυνατότητα την άπαξ αναζήτηση δικαιολογητικών, κατά την παρ. 3 της ανωτέρω κ.υ.α. και, αναλόγως, να συνεχίσει τη διαδικασία. Εφόσον, από την προκαταρκτική αυτή έρευνα, προκύπτει ζήτημα μη εξαίρεσης (εν όλω ή εν μέρει), η περαιτέρω αξιολόγηση για τη συνδρομή ή μη των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, θα γίνει με βάση τις πρόνοιες της ήδη ισχύουσας σήμερα διαδικασίας.

36. Τέλος, με τις διατάξεις των άρθρων 1-3 του ν. 3068/2002, καθιερύεται μια ολοκληρωμένη και λεπτομερώς καταστρωμένη διαδικασία συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, στην οποία προβλέπεται και η συμμετοχή του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, αφενός με την έκδοση πρακτικού συμμόρφωσης του οικείου τριμελούς συμβουλίου (άρθρα 2 και 3 παρ. 1,3 επ.), αφετέρου με την δυνατότητα διατύπωσης γνώμης και παροχής συνδρομής, εκ μέρους ενός δικαστή, ως προς τον, κατά περίπτωση, ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης, μετά από αίτημα της αρμοδίας για συμμόρφωση υπηρεσίας (άρθρο 3 παρ. 2), έχοντας, προς τούτο, την εξουσία να προβεί στις δέουσες υποδείξεις, αφού εξετάσει αυθεντικώς, όλα τα ανακλύπτοντα ειδικότερα ζητήματα (Ολ.ΝΣΚ 22/2016, ΝΣΚ 4/2021, 64/2015). Επομένως, εν όψει των προαναφερομένων, η Διοίκηση, δύναται, εφόσον έχει αμφιβολίες, στη συγκεκριμένη, αλλά και σε κάθε άλλη παρόμοια, μελλοντικώς αναφυόμενη, περίπτωση, απευθυνόμενη εγκαίρως στο Δικαστήριο, να ζητήσει την συνδρομή του, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την ακυρωτική του απόφαση, κατά το

άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 3068/2002, ζητώντας συγκεκριμένες οδηγίες για τα κατά περίπτωση αντιμετωπιζόμενα ζητήματα (ΝΣΚ 4/2021, 64/2015).

Απάντηση

Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, η απάντηση που αρμόζει στο ερώτημα, έχει ως ακολούθως:

37. Προς το σκοπό συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τη με αριθμό 824/2021 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, λαμβανομένου υπόψη και του δεδουλευμένου που απορρέει από αυτή, η Διοίκηση οφείλει να επαναλάβει τη σύνθετη διοικητική διαδικασία που εκκίνησε με την υποβολή της αίτησης του αλλογενούς αλλοδαπού S.M. του Α., από του σημείου της εξέτασης της συνδρομής ή μη στο πρόσωπο του αιτούντος, των προϋποθέσεων ολικής ή μερικής απαλλαγής του από τη διακρίβωση μέρους ή του συνόλου των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, εφαρμόζοντας,

α) ως προς τις διαδικαστικές διατάξεις, αυτές της με αριθμό 43109/2019 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 2159), επί του ειδικότερου ζητήματος της διερεύνησης αν ο ανωτέρω υπάγεται ή όχι στο καθεστώς εξαίρεσης που προβλέπει η ανωτέρω απόφαση και μόνο ως προς το ρυθμιστικό πεδίο αυτής,

β) κατά τα λοιπά, τις σήμερα ισχύουσες διαδικαστικές διατάξεις του ΚΕΙ, όπως τροποποιήθηκαν με το ν. 4873/2021, καθώς και της με αριθμό 738/2022 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, και

γ) ως προς τις ουσιαστικές διατάξεις, αυτές του ΚΕΙ που ίσχυαν κατά τον χρόνο της διαπιστωθείσας παρανομίας, δηλαδή τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 5Α του ν. 3284/2004, όπως προστέθηκαν με το ν. 3838/2010, αξιολογώντας και αιτιολογώντας τη συνδρομή ή μη των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, στο πρόσωπο του ανωτέρω αλλοδαπού.-

Ο Γνωμοδοτών

Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης
Νομικός Σύμβουλος